

MIELIPIIDE UUDENMAAN MAAKUNTAKAAVAA KOSKEVASTA LUONNOKSESTA

1. Yleistä

Maakuntakaavaluonnos oli virallisesti esillä 4.3.-28.3.2002. Kuntalaisten oikeusturva voi kuitenkin vaarantua, koska palautteen jättöaikaa ei ole määritetty. Lisäksi mielipiteenmuodostusta vaikeuttaa karttojen heikko tarkkuus. Eri karttojen mittakaavat olivat toisistaan poikkeavia ja kiintopisteiden löytäminen on ollut lähes mahdotonta.

Maakuntakaavaprosessissa on ollut alusta asti mukana mm. Ympäristöministeriö, Uudenmaan ympäristökeskus, Ilmailulaitos, Museovirasto, Metsähallitus, YTV ja Uudenmaan liitto. Asukkaiden, maanomistajien ja muiden tahojen, joita asia koskee, edustajia ei ole ollut mukana kaavan valmistelussa. Tällainen menettely eivät voi täyttää maankäyttö- ja rakennuslakiin pohjautuvaa osallistumis- ja vuorovaikutusmenettelyn periaatetta.

Uudenmaan liiton mukaan maakuntakaava ei ole voimassa oikeusvaikutteisen yleis- eikä asemakaavan alueella muutoin kuin näitä kaavoja muutettaessa. Kuitenkin kuulutuksessa (Länsiväylä 3.3.2002) sanotaan: ”Kaavassa esitetään alueiden käytön ja yhdyskuntarakenteen periaatteet ja varataan alueita eri tarkoituksiin”

Lisäksi viranomaisneuvottelussa 20.10.2001 (Uudenmaan Liiton Internet-sivusto) todetaan maakuntakaavasta mm. seuraavaa: ”Maakuntakaavan merkitys ja rooli ovat ainutlaatuiset; se on ainoa ylikunnallinen maankäytön suunnitelma”. ”Uudenmaan maakuntakaavan tulisi olla edelläkävijä, josta muut voivat ottaa oppia...” ja lisäksi Ympäristöministeriön edustajan kommenttina; ”Jos merkitään muusta lainsäädännöstä johtuvat asiat (esim. Natura 2000-alueet, pohjavesialueet) omalle kartalleen, syntyy siitä helposti vahvistettava osa kaavasta”.

Kuntalaisille jää tällaisten lausumien jälkeen epävarmuus siitä, miten sitova maakuntakaava lopulta on.

Viranomainen ei saa vedota maakuntakaavaan tilanteessa, jossa kaupunginvaltuusto on hyväksynyt yleis- tai asemakaavan, vaikkei sitä olisi ministeriössä vielä esim. valitusten vuoksi hyväksytty. Tämä erityisen tärkeää espoolaisille, koska Espoon yleiskaavojen ja niiden muutosten käsitteleminen ministeriössä on saattanut kestää vuosia.

Maakuntakaavaluonnoksen suurena puutteena on, ettei kaavaa laadittaessa ole huomioitu suunnitelluista aluevarauksista seuraavia ympäristövaikutuksia.

Kolmperän ja Kolmirannan pientaloalueet on kaavaluonnoksessa osoitettu selvitysalueeksi. Tämä luo tarpeetonta epävarmuutta asukkaisiin eikä se ole muutenkaan tarpeen maankäytön suunnittelun kannalta. Muun Histan alueen osoittaminen taajama-alueeksi

antaa mahdollisuudet tutkia alueen maankäyttöä osana työpaikkavyöhykettä, Nuuksion kansallispuistoa palvelevina virkistyspalveluina, sekä pientalovaltaisena taajama-alueen laajenemissuuntana.

Kulttuurihistoriallisesti arvokkaaksi alueeksi on osoitettu koko Nuuksion Pitkäjärvi lähiympäristöineen. Alueella on kaikkiaan 10 arkkitehtonisesti merkittävää huvilaa ja näistäkin vain puolet sijaitsee Pitkäjärven rannalla tai rannan tuntumassa. Kun järvi on yli 6,5 km pitkä, ei ole perusteltua käyttää näin laajaa aluemerkinä.

2. Lentomelu

Lentomelulle sallittu alue tulee rajata uusimpien ennusteiden mukaisesti. Kaavaehdotuksessa Ilmailulaitos on voinut esittää yksipuolisesti oman vuoden 1995 esityksensä (ennuste vuodelle 2010) lentomelualueista. Sen pohjana oleva kartta on sellaisenaan liitetty mukaan luonnokseen. Näin ei voi olla, sillä kuntien tulee asettaa tavoitteet asiassa. Esimerkiksi Espoon Kaupunginhallitus on selkeästi vaatinut Ilmailulaitosta soveltamaan hajautettua, ns. sormimallia. Ko. kartta on muutenkin harhaanjohtava, sillä se perustuu ainoastaan siihen, mikä on melualueella asuvien asukkaiden määrä ja asutuksen sijoittuminen, ei melun todelliseen vaikutukseen.

Vuoden 2010 kartan ennuste on ylioptimistinen, koska sen mukaan melualue pienenee ko. ajankohtana vahvasti noususektoreissa. Oikeampaa olisi käyttää vuoden 2020 ennustetta, jossa melualue laajenee jälleen mm. liikennemäärien kasvun ja laskeutumisten melun lisääntymisen myötä: Vaikka uusien vähempimeluisten konetyyppien nousumelu vähenee, vastaavasti laskeutumismelu lisääntyy. Ilmailulaitoksen mukaan ”Vuoden 2010 jälkeen on lentokoneiden kehittymisen hiljaisemmaksi arvioitu hidastuvan aikaisemmasta. Melualueen laajeneminen tässä vaiheessa johtuisi ensisijaisesti kokonaisliikenteen määrän lisääntymisestä” (lähde: IL, lento- ja lentokoneiden lähtöreitit ja melualueet 2020).

Ilmailulaitos on Pohjois-Espoossa Nuuksion osalta laiminlyönyt virkistys- ja vapaa-ajan asuntoalueiden lentomelun ohjearvot – päivällä 45 dB ja yöllä 40 dB (Valtioneuvoston periaatepäätös). Ilmailulaitoksen melumittausmenetelmät eivät mahdollista mm. seuraavien asioiden huomioimista; suuret korkeuserot, alueen matala perusmelutaso ja runsaat vesistöt. Em. asiat vaikuttavat suurelta osin Nuuksion alueella. Lentomelun häiritsevyyttä on tarkasteltava painotetun keskiäänitason (LDEN) lisäksi meluhuippujen osalta.

Maakuntakaavaa suunniteltaessa olisi tullut myös huomioida lentokoneiden nousun ja laskun aikana jättämät saastelaskeumat ja niiden mahdolliset vaikutukset Nuuksion herkkään luontoon (laajat luonnonsuojelualueet).

Lentomelualue tulee varata mahdollisimman laajaksi. Tämä on realismia. Maakuntakaavaan tulee tavoitteeksi asettaa seudullinen tavoite, jossa tullaan tasaamaan eri kuntien kesken (sormimalli) käyttösuhteita pääkaupunkiseudun eri kuntien kesken. Kokonaisualueen laajentamalla pyrittäisiin välttämään pysyvän yksittäisen melualueen muodostuminen. Melutilannetta tulee tarkastella kokonaisvaltaisesti myös yhdyskuntarakenteen mukaisesti huomioiden valtatiet ja teollisuusalueet.

Lden 55 dB melualueen lisäksi tulee esittää myös alempia melutasoja (esim. 30 dB), koska todellinen meluhaitta ulottuu kymmeniä kilometrejä Ilmailulaitoksen ilmoittaman virallisen melualueen ulkopuolelle. Melutasot tulee myös fyysisesti mitata, ne eivät voi perustua yksinomaan erilaisiin matemaattisiin laskentamalleihin.

Ilma-alusten lähestymis- ja laskeutumistapaan tulee kiinnittää entistä enemmän huomiota. Lähestymiset tulee toteuttaa CDA-lähestymisinä (jatkuva liuku) eikä nykyiseen tapaan mittarilähestymisinä. Mittarilähestyminen aiheuttaa enemmän meluhaittaa n. 12-30 km päässä lentoasemasta. Jatkuvassa liu'ussa korkeusprofiili määritetään lähestymisreitien pituuteen perustuen siten, ettei tarvetta meluisalle vaakalentovaiheelle ole - tehonkäyttö ja nopeuden hidastuminen on optimoitu.

Nuukio ns. hiljaiset alueet tulee säilyttää. Lisäksi kaavassa tulee varata muuallekin hiljaisia asuinalueita tyydyttämään meluherkkien ihmisten asumistarpeita. Keskittämällä lentomelu pienehkön ihmisryhmän kestettäväksi Ilmailulaitos tavoittelee asukkaiden valtaenemmistön tyytyväisyyttä. Tämä on kestävä peruste senkin vuoksi, että Nuukion virkistysalueiden käyttäjäkuntana on suuri osa koko pääkaupunkiseudun väestöstä.

3. Jätehuolto

Kaavaehdotuksen erityisenä puutteena on vaihtoehdottomuus jätehuoltoalueiden suhteen. Kestävää ja ympäristönäkökohtat täyttävää jätehuoltoa ei ole mahdollista rakentaa kaavaluonnoksen aluevarausten pohjalta. Pääkaupunkiseudun jätehuollon asianmukainen hoitaminen edellyttää, että riittävän suuria aluevarauksia osoitetaan myös muualle kuin Espooseen. Jätteiden kuljetusäisyyksien on oltava kohtuulliset ja jätehuollon ympäristöhaittoja ei saa keskittää yhdelle alueelle.

YTV:n jätehuolto ja siihen liittyvät muut toiminnot aiheuttavat alueen maanomistajille terveys-, viihtyisyys- ja turvallisuushaittojen lisäksi kiinteistöjen arvonalentumista.

Kaavaselostusluonnoksessa korostuu käsitys, jonka mukaan jätehuoltotoimintojen keskittäminen Ämmässuolle on koko maakuntakaava-alueen ympäristön kannalta edullista. Lähtökohta on perustelematon. Alueen ympäristövaikutusten kokonais selvitys on vasta valmistumassa.

Kaavaselostusluonnoksen käsitys siitä, että tulevien YTV:n strategioiden toteuttaminen johtaisi ympäristövaikutusten hallintaan ei ole kokemuksen valossa uskottava. YTV:n toimintahistoria on täynnä esimerkkejä epäonnistuneista teknisistä ratkaisuista. Esimerkiksi kompostointitoiminnan aiheuttamat hajupäästöt ovat olleet huomattavia riippumatta mittavista investoinneista uuteen tekniikkaan.

Myös Ämmässuo-Kulmakorpi-Kauhalan -alueen vesistö päästöjen hallitsemattomuus puoltaa vahvasti sitä, ettei kaavalla tule mahdollistaa uusien päästöjä lisäävien toimintojen sijoittamista Ämmässuo-Kulmakorpi-Kauhalan -alueelle. Lukuisten alueelle sijoittuvien toimintojen yhteispäästöt ovat heikentäneet merkittävästi alapuolisen vesistön tilaa.

Kaavaluonnosta ei ole laadittu ympäristön kannalta kestävien periaatteiden pohjalta eikä liikenteen ja teknisen huollon järjestelyjä ole huomioitu Maankäyttö- ja rakennuslaissa tarkoitettulla tavalla. Kaavaluonnoksesta aiheutuisi haittavaikutuksia erityisesti alueen vesiekologialle. Jätehuoltoaluevaraus mahdollistaisi kaatopaikkatoimintojen sijoittamisen herkkien kohteiden, kuten Laitamaan ja Kolmperän asutusalueiden sekä Loojärven ja Kvarnträskin ja Svartbäckträsketin välittömään läheisyyteen.

Maakuntakaavaluonnos on monilta osin ristiriidassa sekä sen lähtökohtien että jo olemassa olevan yleiskaavan kanssa:

- Kaavan tavoitteeksi kirjattu jo olemassa olevan loma-asutuksen turvaaminen ei toteudu. Kolmperän asutus on suurimmalta osaltaan loma-asutusta. EJ-alue laajenee liian lähelle asutusta ja SE-alueelta koko asutus on pyyhitty pois.
- Luonnonsuojelualueiden turvaaminen ei toteudu. Jätteiden käsittelyalue laajenee entuudestaan ja uhkaa lähistöllä sijaitsevia luonnonsuojelu- ja Natura-alueita.
- Riittävien viheryhteyksien turvaaminen ei toteudu. 565 hehtaarin EJ-alue katkaisee pahoin alueella aikaisemmin olleet virkistys- ja ulkoilumahdollisuudet sekä lajiston liikkumisedellytykset.

Kaavan selosteosassa todetaan: "Jätehuollon laitokset ja kaatopaikat sijoitetaan riittävän etäälle asutuksesta sekä tärkeistä luonto- ja pohjavesialueista." - Onko 300 - 400 metrin etäisyys esim. Laitamaan ja Kolmperän asutuksesta riittävä?

Edelleen: "Terveellisen ja hyvälaatuisen veden saanti turvataan. Pohjavesialueet säilytetään mahdollisimman luonnontilaisina eikä niille osoiteta toimintaa, joka aiheuttaisi erityistä vaaraa." - Järvikylan pohjavesialue jäisi muutaman sadan metrin päähän EJ-alueesta. Dämmanin vedenottamo sijaitsee suoraan kaatopaikka-alueen alapuolella..

"Maa- ja kiviainesten käyttö suunnitellaan kestävän kehityksen periaatteilla eikä niiden otolla vaaranneta pohjavesien, harjujen, kallioluonnon eikä maiseman tilaa..." - Maisemallisia haittoja kaavaluonnos toisi erityisesti Loojärven kartanomiljööseen ja kaava-alueen luonnonarvoihin. Kauhalan alueella on myös muinaismuistoinventoinnissa todettu (Lehtosalo 1963 Asp 35 - Råbacka) kiinteä muinaisjäännös, kivikautinen asuinpaikka, joka on merkitty Kirkkonummen yleiskaavaan.

Kaavaluonnoksessa ei ole osoitettu riittävästi virkistysalueita, jotka toimisivat myös nykyisten, huomattavan laajojen kaatopaikkatoimintojen suoja-alueina. SE-alueella yleiskaavan mukainen virkistysalue (Kolmperän asutusalueen vieressä) on pyyhitty pois. Kunnan rajan pinnassa Kirkkonummen puoleinen Kauhalan ulkoilualue on muutettu EJ-jätteiden käsittelyalueeksi.

EJ-alueen luoteisosassa sijaitseva Suonsilmän alue on muuttunut selvitysalueeksi. Alueen muuttaminen virkistysalueeksi olisi erittäin tärkeää Kolmperäjärvelle, joka sadevesien lisäksi saa vettä enää vain Suonsilmästä. Suoja-alueeksi k.o. muutos ei kuitenkaan vielä ole riittävä, koska YTV on kaavaillut alueen välittömään läheisyyteen lievästi pilaantuneiden

maiden varastokenttää. Etäisyys Laitamaan ja Kolmperän asutuksesta n. 400 m. Mikrobileijumista vapaa alue on vasta noin 700 m päässä.

Ämmässuon kaatopaikan perustamisen aikaisen lääkintöhallituksen suosituksen mukainen suoja-alue oli metsäisillä alueella 500 metriä ja suoalueella 1000 metriä. Tätä suositusta ei ole Ämmässuolla noudatettu. Esimerkiksi kaatopaikan ja Kolmperän asutuksen välinen alue on suota ja sillä sijaitsee Espoon kaupungin oma maankaatopaikka voimalaitosjätteineen ja komposteineen. Suoja-alueet on mitoitettava toimintaan nähden riittäviksi, ja niiden on oltava merkittyinä myös maakuntakaavaluonnoksessa.

Jätehuollon osalta yhdyimme muutoin ympäristölakiasiantoinmisto Niemelä & Sarion laatimaan muistutukseen, joka on jätetty Brunowin nimissä. Muistutuksen luonnosversio on liitteenä.

4. Virkistysalueet

Virkistyskäyttöön osoitetut laajat alueet Nuuksiossa tulee ehdottomasti säilyttää ko. käyttötarkoitusta varten. Pääkaupunkiseudun suuren asukasmäärän virkistystarpeet tulee maakuntakaavassa huomioida. Virkistysalueiden statuksen muuttaminen esim. kansallispuiston laajennusalueiksi kaventaisi muutenkin suppeita virkistyskäytön alueita kohtuuttomasti koko pääkaupunkiseudulla. Helsingin kaupungin kävijätutkimuksen mukaan kävijämäärät Nuuksiossa vuositasolla ovat jo tällä hetkellä 500.000 kävijää.

Maakunnallinen ratsastusreittivaraus on tehtävä. Reittivarauksen tulee yhdistää kaava-alueen ulkoiluun ja retkeilyyn varatut kuntien ja seurakuntien omistamat ulkoilualueet.

5. Natura 2000

Ottaen huomioon sen, että Suomen Natura 2000 ehdotus on johtanut useisiin kanteluihin ja asian ratkaisu on edelleen Euroopan Komissiossa kesken ja ilman vahvistusta, on ennenäikaista käyttää maakuntakaavaluonnoksen pohjana direktiivien vastaisilla perusteilla virheellisesti ja puutteellisesti valittuja ”Natura-alueita”. Natura 2000 aluerajausten tulee perustua yksinomaan EU:n direktiivien mukaisiin valinta-perusteisiin ja valintaperusteiden täyttymisen pohjana tulee olla todelliset luontoinventoinnit.

Mielipiteen esittäjät:

Espoonkartanon Omakotiyhdistys ry.- Esbogårds Egnahemsförening rf.
pj. Aaro Harju

Espoo

Föreningen för Norra Kyrkslätt – Pohjois-Kirkkonummi –yhdistys ry.
pj. Jan Broman

Lapinkylä

Kolmperän Asukasyhdistys ry.
pj. Arja Alho

Espoo

Nuuksion Omakotiyhdistys ry.
pj. Timo Rauhanen

Espoo

Mankinjoki-Gumbölejoen vesiensuojeluyhdistys ry
pj. Carl Axel Ehrnrooth

Espoo

Espoossa 14. toukokuuta 2002

Edellä mainittujen yhdistysten ja tahojen valtuuttamana

Nuuksion Omakotiyhdistys ry.

pj. Timo Rauhanen

Espoo

LIITTEET: valtakirjat 4 kpl